

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/117/2022
Identifikačné číslo spisu: 3721201997
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Holíč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:3721201997.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého Z. G., narodeného XX.XX.XXXX, bývajúceho u otca, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Považská Bystrica, dieťa rodičov matky U. B., bývajúcej v P. XXX, zastúpenej advokátkou JUDr. Romanou Chalúpkovou, so sídlom v Nitre, Levická cesta 7, a otca L. G., bývajúceho v P. XXX, o návrhu matky na určenie, že maloletý Z. bude navštevovať Základnú školu F. v P. V., vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 7P/34/2021, o dovolaní matky maloletého proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 27. januára 2022 sp. zn. 27CoP/1/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Považská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 24. augusta 2021 č. k. 7P/34/2021-26 zamietol návrh matky podaný v zmysle § 35 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) na určenie, že maloletý Z. bude navštevovať Základnú školu F. v P. V. Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (§ 52 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok, ďalej len „CMP“). Rozhodol tak s odôvodnením, že na základe vykonaného dokazovania nie je matkou požadované určenie označenej základnej školy v záujme dieťaťa. V mieste bydliska maloletého sa základná škola nachádza a matkou označená základná škola je vzdialená až 17 km od bydliska maloletého. Maloletý navštevoval predškolské zariadenie v mieste bydliska, kde spoznal deti, ktoré s ním budú navštevovať miestnu základnú školu, čím bude uľahčená jeho socializácia v novom prostredí. Starostlivosť o maloletého zabezpečujú okrem otca aj jeho rodičia, ktorí sú na starobnom dôchodku a vedia sa postarať o maloletého v čase, kedy si otec plní pracovné povinnosti, maloletý tak nemusí navštevovať školskú družinu a môže sa pripravovať do školy v domácom prostredí. Aj keď matka tvrdila, že by dochádzku do školy zabezpečovala ona sama, v čase rozhodovania súdu prvej inštancie bol maloletý výlučne v starostlivosti otca, ktorý je preto osobou výhradne zodpovednou za zabezpečenie tejto povinnosti. Navyše takýto spôsob dochádzania do školy by

vzhľadom k veku maloletého (umiestnenie dieťaťa matkou do školskej družiny o 6.30 hod.) nezodpovedal jeho najlepšiemu záujmu.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie matky rozsudkom z 27. januára 2022, sp. zn. 27CoP/1/2022 potvrdil napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 385 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov, ďalej len „CSP“). Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne, dostatočne odôvodnené a prijaté na základe riadne zisteného skutkového stavu. K odvolacím námietkam matky uviedol, že ani v čase rozhodovania odvolacieho súdu nebolo právoplatne skončené konanie o zmene výkonu výlučnej osobnej starostlivosti otca o maloletého na striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov, preto na túto okolnosť nemohol pri rozhodovaní prihliadať. Konštatoval, že dieťa už navštevuje základnú školu v mieste bydliska, pričom neboli zistené skutočnosti, ktoré by indikovali akékoľvek negatívne zásahy do sféry maloletého z tohto dôvodu. Vo svetle záujmov maloletého dieťaťa odvolací súd nevzhladol žiaden zákonný, racionálny ani iný dôvod, ktorý by mal mať za následok odlišné rozhodnutie než bolo už súdom prvej inštancie prijaté a stotožnil sa s odôvodnením jeho záveru, že nebolo v najlepšom záujme dieťaťa vyhovieť návrhu matky. Keďže základná škola, ktorú dieťa navštevuje, je z hľadiska jeho bydliska tzv. spádovou školou, zapísaním maloletého do tejto školy otec neprekročil svoju právomoc zákonného zástupcu bez ohľadu na nesúhlas matky, ale naopak splnil si svoju povinnosť vyplývajúcu mu z § 20 ods. 2 vety prvej zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní a o doplnení niektorých zákonov. Požiadavku matky, aby dieťa navštevovalo inú základnú školu než spádovú, bolo potrebné posúdiť ako požiadavku na prestup maloletého dieťaťa na inú školu počas plnenia povinnej školskej dochádzky a zároveň z dôvodu nesúhlasu otca s prestupom ako nezohodu rodičov ako zákonných zástupcov týkajúcu sa podstatnej veci maloletého v zmysle § 35 zákona o rodine. V danom prípade ide o návrhové konanie, kde súd môže rozhodnúť len o takom návrhu, aký bol žalobným petítom formulovaný. Vzhľadom k tomu, že otec nevzniesol v konaní protinávrh na určenie inej školy, mohol odvolací súd rozhodnúť len o takom návrhu, aký si matka zvolila. Odvolací súd pri posudzovaní tohto návrhu vzal do úvahy náročnosť ranného vstávania dieťaťa do vzdialenejšieho školského zariadenia, nutnosť plnenia si školských povinností v družine aj po skončení vyučovania, zvýšenú nepotrebnú záťaž pre dieťa znamenajúcu okrem iného aj vytesnenie mimoškolských aktivít. Z pohľadu skutočností, že dieťa bolo v čase rozhodovania odvolacieho súdu v polčase absolvovania prvého ročníka základnej školy v mieste bydliska, odvolací súd nepovažoval za racionálne uchopiteľné stanovisko kolízneho opatrovníka ako aj zotrvávanie matky na podanom návrhu, ktorí sa odvolávajú na potrebu spravodlivého usporiadania pomeru výkonu rodičovských práv a povinností medzi matkou a otcom bez zreteľa na dopad takéhoto usporiadania na praktický život dieťaťa, favorizujúc naplnenie matkinej predstavy. Zároveň zdôraznil skutkové okolnosti prejednávanej veci a to dôvody, pre ktoré sa dieťa nachádza vo výlučnej starostlivosti otca, jeho príkladné plnenie si týchto povinností, ako aj dobrovoľné vytváranie podmienok pre prístup matky k dieťaťu. Predstavu matky, že pre dieťa vo veku maloletého nie sú významné jeho väzby na prostredie, či kontinuita vzťahov nadviazaných v predškolskom zariadení, označil ako iluzórnu. Za ťažiskové odvolací súd nepovažoval vyjadrenie maloletého „že by mu nevadila ani cudzia škola“ s poukazom na to, že išlo o vyjadrenie v čase, keď rodičia s ním túto otázku neriešili a školu ešte nenavštevovalo. Vzhľadom na vek maloletého bolo otázne, či si dieťa toto vyjadrenie spájalo s realitou. Napokon matka neoznámila súdu dôležitú skutočnosť, že aktuálne žije u priateľa v P. V., čo zásadným spôsobom spochybňuje vierohodnosť a možnú udržateľnosť jej požiadavky na zmenu školy z dôvodu spravodlivejšieho rozloženia záťaže pre rodičov.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie matka maloletého (ďalej aj „dovolatelka“), prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Za právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie súdov nižších stupňov a pri riešení ktorej sa oba sudy odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, označila právnu otázku najlepšieho záujmu dieťaťa. Mala zato, že odvolací súd rozhodol nesprávne, keď nerešpektoval odporúčanie kolízneho opatrovníka a slobodne vyjadrenú vôľu maloletého a priklonil sa k deklarovanej tvrdeniam, resp. dôvodom len jedného účastníka - otca. Pokiaľ odvolaciemu súdu chýbala aktuálnosť pohovoru s maloletým dieťaťom, resp. analýza dopadov zmeny školského zariadenia na dieťa, potom mal tieto dôkazy vykonať sám, t.j.

prostredníctvom kolízneho opatrovníka vypočúť dieťa a znalcom z odboru detskej psychológie skúmať možné dopady zmeny školského zariadenia na maloletého. Vyjadrila svoj nesúhlas so zdôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý nerešpektoval názor maloletého ani odporúčanie kolízneho opatrovníka, ktorý posudzoval najlepší záujem dieťaťa a z tohto hľadiska rozhodol sa pre alternatívu navrhovanú matkou. Poukázala na skutočnosť, že po vydaní rozhodnutia odvolacieho súdu bola právoplatne schválená dohoda rodičov o striedavej starostlivosti o maloletého rozsudkom Okresného súdu Považská Bystrica z 3. februára 2022 č.k. 4P/30/2021. V tomto smere je teda argumentácia odvolacieho súdu už neaktuálna a dôvodnosť zmeny školského zariadenia je potrebné vnímať aj v tomto kontexte. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie, alternatívne aby rozhodnutia zmenil tak, že návrhu matky vyhovie a sám určí, že maloletý bude navštevovať Základnú školu F. v P. V..

4. Otec maloletého považoval rozhodnutie súdov nižších inštancií za správne a v najlepšom záujme maloletého. Zdôraznil vzdialenosť základnej školy od bydliska maloletého, dĺžku doby, ktorú by musel maloletý tráviť denne v škole a školskej družine mimo vyučovacích hodín, zdravotné problémy týkajúce sa stravovania dieťaťa v škole, ako aj dobré vzťahy, ktoré si vytvoril do toho času v základnej škole, ktorú navštevuje v mieste bydliska a tiež svoje problémy spojené so zabezpečením školskej dochádzky maloletého do vzdialenej základnej školy z dôvodu charakteru výkonu jeho povolania neumožňujúceho mu časový posun ani krátkodobé opustenie pracoviska. Uviedol, že maloletý si vzhľadom na svoj vek nedokáže predstaviť dôsledky zmeny základnej školy. Uzavrel, že nad matkou síce bol zrušený dohľad, avšak je vhodné, aby ÚPSVaR naďalej monitoroval situáciu ohľadom drogovej minulosti matky.

5. Kolízny opatrovník sa k dovolaniu matky nevyjadril.

6. Dovolanie podala matka maloletého dieťaťa vo veci upravenej v zákone č. 161/2015 Z.z. Civilnom mimosporovom poriadku. Vzájomný vzťah medzi CMP a zákonom č. 160/2015 Z.z. Civilným sporovým poriadkom v znení neskorších predpisov je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých, prípustnosť dovolania matky bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie matky je potrebné odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia odvolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

8. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (por. 9 Cdo/72/2020, 9 Cdo/260/2021).

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (por. 9 Cdo/72/2020, 9 Cdo/260/2021).

10. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej

správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

11. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, či účastníkmi a ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. Dovolateľka prípustnosť svojho dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, a/ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

13. Aby mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 432 až § 435 CSP.

14. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená.

15. Pokiaľ dovolateľ v takom dovolaní nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú súdnu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného dovolací súd nemôže pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým ani vyhľadávať všetky (do úvahy prichádzajúce) rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky; v opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 14/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 141/2017; pozri tiež Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str.1382).

16. Rozhodovacia prax odvolacieho súdu sa pritom ustálila v závere, že samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 67/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017).

17. V danom prípade matka maloletého zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom (advokátkou) v dovolaní síce uviedla, že k odklonu došlo pri rozhodovaní súdov nižších inštancií v otázke najlepšieho

záujmu maloletého dieťaťa, avšak z ďalšieho obsahu dovolania je zrejmé, že dovolateľka svojím dovolaním vyjadruje predovšetkým nespokojnosť s tým, že odvolací súd sa nestotožnil s jej návrhom a nepovažoval ho za súladný so záujmami dieťaťa. Vo svetle tejto nespokojnosti sa snaží argumentovať voči konečnému názoru odvolacieho súdu tým, že nerozhodol v zhode s vyjadrením maloletého a kolízneho opatrovníka, pričom rovnakú námietku uplatnila už v odvolacom konaní a odvolací súd sa ňou podrobne zaoberal vo svojom rozhodnutí, v ktorom vysvetlil, z akých dôvodov dospel k záveru, že ich vyjadrenia nie sú súladné s najlepším záujmom dieťaťa (bod 26 str. 20/21). Prijatý záver odvolacieho súdu, ktorý dovolateľka spochybňuje, bol výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia jedinečných skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súd viedli k prijatiu tohto rozhodnutia. Skutočnosť, že matka so záverom odvolacieho súdu a jeho odôvodnením nesúhlasí, nepostačuje sama o sebe k založeniu dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods. 1 písm. a) CSP, ktorého podstatou je nesprávne právne posúdenie veci, nie prehodnocovanie skutkových záverov a ich relevantnosti vo vzťahu k právnemu záveru odvolacieho súdu. Dovolací súd nie je treťou inštanciou a dovolanie nie je koncipované ako ďalší riadny opravný prostriedok. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie.

18. Zároveň dovolateľka neoznačila žiadne konkrétne rozhodnutia, stanoviská, judikáty najvyššieho súdu (ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu) vyjadrujúce právne názory, od ktorých sa odvolací súd odklonil a zaujal iný právny názor, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal dovolací súd v rozhodnutiach.

19. Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie matky nespĺňa zákonom požadované náležitosti v zmysle § 432 až § 435 CSP, podmieňujúce jeho prípustnosť a následné vecné prejednanie dovolania. Preto najvyšší súd dovolanie matky odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

20. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 453 ods. 1 CSP v nadväznosti na ustanovenie § 52 CMP a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.